

Maratha Vidya Prasarak Samaj's
ARTS, COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE, DINDORI
Tal- Dindori, Dist- Nashik

A COURSE IN
ENVIRONMENTAL AWARENESS

CERTIFICATE

This is to Certify that,

Shri./Smt./Kum. Jadhav priti promod

of S.Y.B.A. / S.Y.B.Com./S.Y.B.Sc. Class has completed Field Work

Satisfactorily during the Academic Year 2020 - 2021

Project Incharge

Examiner

Co-ordinator

Principal

Title of Project : વાન્યજીવ આગિ વાન્ય સંવર્ધન
કાઢાંચી જાગ

[illegible]

प्रस्तावना :-

आज जगात प्रचंड प्रमाणात वृक्षतोड होत असून त्यामुळे निसर्गचक्र विवृत चालले आहे. प्रकृतीचे संवर्धन करणे आवश्यक आहे परंतु केवळ झाडे लावून संवर्धन होत नाही. झाडे लावा असे जगावा हा मुलमंत्र जपला पाहिजे. निसर्गाच्या विरुद्ध कोणीही जावू नये. प्रत्येकाने निसर्गाचे रक्षण केले पाहिजे. आपल्या देशात जमीनही आहे आणि लोकांकडे पुरेसा वेळही आपण जर हरविले तर भावि जगत जगात प्राणवायु पुरवठ्याला म्हणून आपण भारताचे स्थान निर्माण करू शकतो. दिवसेंदिवस पर्यावरणाचा विशेषतः नैसर्गिक साधन संपत्तीचे तहनुमान बदलत चालले आहेत. यासर्व परिस्थितीमुळे निसर्गाचे तहनुमान बदलत चालले आहेत. यावर उपाय म्हणून पर्यावरणाचे संवर्धन जतन व संरक्षण करून समुद्ध व संपन्न गावाची निर्मिती करणे ही काळाची गरज मानून वृक्षलागवड आणि वृक्ष संवर्धनास सर्वोच्च प्राधान्य देण्यात आले आहे.

आपल्या भारतात फार पूर्वीपासून प्राण्यांना विशिष्ट स्थान देण्यात आलेले आहे. मानवी जीवनक्षतके व वन्यजीव ही पुरातन आहे पण आता मानवाचा निसर्गाशी असलेला हा संबंध दुरावल्याचे दिसते. लोकसंख्यावाढ जंगलतोड औद्योगिकीकरण प्रदूषण यासारख्या कारणांमुळे जंगले नष्ट झाली. पर्यायाने तेथील समुद्ध वन्यजीवही मोठ्या प्रमाणात संपुष्टात आले. ज्या प्रजाती छत्रावर करणार्या असमर्थ वस्त्रा या पूर्णपणे नामशेष झाल्या. काही नामशेष होण्याच्या मार्गावर आहेत. वन्यजीवन आणि मानवी जीवन यांचा याचा अनिवार्य निकटचा संबंध आहे. असे असले तरी ही या समुद्ध नैसर्गिक जीवसृष्टीतील मानवाच्या अतिरेकी हस्तक्षेप मुळे वन्यजीव होण्यात आले आहेत अक्ष-अक्ष अशा.